

Piispainkokouksen pöytäkirja 5/2026

Aika: 25.10.2026 klo 16

Paikka: Kotkan seurakuntakeskus (Kymenlaaksonkatu 2)

Läsnä: Helsingin ja koko Suomen arkkipiispa **Elia** (puheenjohtaja), Kuopion ja Karjalan metropoliitta **Arseni**, Haminan piispa **Sergei**

Sihteeri: Rovasti **Mikael Sundkvist**

Kokouksen avaaminen

54

Puheenjohtaja aloitti kokouksen klo 15:55.

Kokouksen laillisuus ja päätösvaltaisuus

55

Päätösesitys: Arkkipiispa Elia on piispainkokouksen päätösvaltaisuuden saavuttamiseksi kutsunut OrtL 2006/985 27 §:n nojalla Oulun metropoliitan tehtäviä hoitava Haminan piispa Sergein osallistumaan kokoukseen, jotta sen päätösvaltaisuus voidaan saavuttaa.

Kokous todetaan lailliseksi ja päätösvaltaiseksi.

Päätös: Esityksen mukaan.

Esityslistan hyväksyminen

56

Päätösesitys: Piispainkokous hyväksyy esityslistan.

Päätös: Esityksen mukaan.

Arkkipiispa Elian esitys

57

Joensuun ortodoksisen seminaarin teologisten aineiden opettajan kanoninen asema

Tausta: Piispainkokous päätti kokouksessaan 1/2026 (6 §), että Joensuun ortodoksinen seminaari toimii kirkollisesti arkkipiispan alaisuudessa ja että seminaarin liturgioissa muistellaan ainoastaan arkkipiispaa. Hallinnollisesti seminaari toimii kirkkojärjestyksen 135 §:n mukaan kirkollishallituksen alaisena. Päätös ratkaisi seminaarin ja sen kirkon piispallisen alaisuuden, mutta ei seminaarissa palvelevan papiston hiippakunnallista asemaa. Kirkkojärjestys edellyttää seminaarin teologisten aineiden opettajalta papin vihkimystä, ja opettaja vastaa seminaarin toiminnasta (134 ja 137 §). Nykyinen opettaja on kuulunut Kuopion ja Karjalan hiippakunnan papistoon.

Kokouksessaan 3/2026 (38 §) piispainkokous jätti kysymyksen teologisten aineiden opettajan kanonisesta asemasta pöydälle ja päätti valmistella asian seuraavaan istuntoon. Valmistelussa on selvitettävä tulevan päätöksen vaikutukset kahteen asiaan. Ensinnäkin se voi vaikuttaa seminaarin palveluksessa olevien papiston jäsenten muihin tehtäviin Kuopion ja Karjalan hiippakunnan alueella. Toiseksi se voi vaikuttaa nykyisen seminaarin papin tehtävään ortodoksisen sotilaspapiston johtavana yhteyspappina.

Kokouksessaan 3/2025 (41 §) piispainkokous hyväksyi asiakirjan ”Suomen ortodoksisen kirkon piispainkokouksen yleiset toimintaohjeet ortodoksisen sotilaspapiston toimintaan normaalioloissa sekä poikkeusolojen aikana”. Ohjeiden mukaan sotilaspapisto toimii arkkipiispan alaisuudessa. Ohjeissa todetaan, että ”[...] käytäntö on erityisen perusteltu tilanteissa, joissa toimitaan kirkon yhteistä valtakunnallista palvelutehtävää toteuttaen – kuten kenttäolosuhteissa, harjoituksissa tai poikkeusolojen aikana – jolloin maantieteellisiä hiippakuntarajoja ei voida käytännössä ottaa huomioon”. Johtavan yhteyspapin esittää arkkipiispa.

Teologisten aineiden opettajan aseman lisäksi piispainkokouksen on ratkaistava, koskeeko päätös vain häntä vai seminaarin papistoa laajemmin.

Perustelu: Kun seminaari toimii kirkollisesti arkkipiispan alaisuudessa, on johdonmukaista, että myös sen papisto kuuluu arkkipiispan hiippakuntaan. Kirkkojärjestys sitoo papiston jäsenen hiippakunnan kuitenkin sen kirkon sijaintiin, jonka papistoon hänet on nimetty. Pysyvä ratkaisu edellyttää siksi kirkkojärjestyksen muuttamista. Siihen saakka nykyisen opettajan siirto toteutetaan asianomaisten piispojen 69 §:n 2 momentin mukaisilla päätöksillä.

Ratkaisu koskee kaikkia seminaarin vakinaisia papiston jäseniä heidän opetettavasta aineestaan ja esimiesjärjestelystään riippumatta. Ratkaisevaa on työsuhde arkkipiispan alaisuudessa toimivan oppilaitoksen tehtävässä.

Kirkkojärjestyksen mukaan piispa nimeää vihityn tietyn kirkon papistoon, ja vihitty kuuluu tuon kirkon hiippakuntaan (KJ 2 §:n 2 momentti ja 69 §). Vihkijäksi sopii siksi parhaiten se piispa, jonka alaisuudessa vihitty tulee palvelemaan, tai jonka hiippakunnasta vihitty on lähtöisin. Opintojen aikainen asuminen Joensuussa on väliaikaista, eikä sen tulisi ratkaista vihityn hiippakuntaa. Koko kirkon yhteisessä oppilaitoksessa kunkin piispan on luontevaa vastata oman hiippakuntansa kandidaateista. Seminaarin

teologisten aineiden opettaja vastaa seminaarin toiminnasta ja antaa opiskelijoille hengellistä ohjausta (KJ 137 §), joten hänen arvionsa on vihkimysharkinnassa tärkeä.

Seminaarin tehtävänä on järjestää jumalanpalveluksiin sekä papin ja diakonin käytännön työhön liittyviä harjoituksia (KJ 135 §). Vihittyjen opiskelijoiden osallistuminen seminaarin jumalanpalveluksiin kuuluu siksi heidän koulutukseensa. Kun asianomaiset piispat antavat kirkkojärjestyksen 3 §:n mukaisen suostumuksensa yleisenä ja pysyvänä, tapauskohtaisia suostumuksia ei tarvita.

Päätösesitys:

1. Ortodoksisen seminaarin teologisten aineiden opettaja ja muu seminaarilla työskentelevä henkilökunta, joka on vihitty papistoon, kuuluvat Helsingin ortodoksisen hiippakunnan papistoon niin kauan kuin heillä on vakituinen työsuhte seminaariin. Kunnes kirkkojärjestyksestä on muutettu 3 kohdan mukaisesti, arkkipiispa nimeää opettajan Helsingin hiippakunnan alueella olevan kirkon papistoon. Siirtopäätökset annetaan opettajalle kirjallisesti tiedoksi, ja hiippakunnat merkitsevät siirron papistoluetteloihinsa.
2. Seminaarin papistolla tarkoitetaan papiston jäseniä, joiden vakinainen työpaikka on Ortodoksinen seminaari, riippumatta siitä, mitä oppiainetta he opettavat. Seminaarissa opiskelevat papiston jäsenet eivät kuulu seminaarin papistoon. Seminaarin yhteydessä toimiva papiston jäsen siirtyy Helsingin hiippakunnan papistoon palvelussuhteen alkaessa. Palvelussuhteen päättyessä hän säilyy Helsingin hiippakunnan papistossa, kunnes hänen siirtymisestään toiseen hiippakuntaan sovitaan asianomaisten piispojen kesken.
3. Seminaarin papisto kuuluu Helsingin hiippakunnan II vaalialueeseen. Piispainkokous esittää, että kirkkojärjestyksestä päivitetään tältä osin vastaamaan tätä päätöstä.
4. Piispainkokous suosittelee, että teologian opiskelijan vihkii sen hiippakunnan piispa, josta opiskelija on lähtöisin. Vihkimys voidaan toimittaa seminaarin kirkossa arkkipiispan suostumuksella.
5. Seminaarin papisto voi toimia Kuopion ja Karjalan hiippakunnan alueella sielunhoidollisissa tehtävissä. Se voi myös palvella hiippakunnan seurakuntien jumalanpalveluksissa seurakunnan kutsusta. Vastaavasti Kuopion ja Karjalan hiippakunnan papisto voi palvella seminaarin kirkossa seminaarin kutsusta. Seminaarissa opiskelevat papiston jäsenet palvelevat seminaarin kirkossa, mutta voivat kutsusta palvella myös Kuopion ja Karjalan hiippakunnan alueella ilman erillistä lupaa. Muissa hiippakunnissa palveleminen edellyttää tavanomaista siunauksen pyytämistä hiippakunnan piispalta.
6. Päätös ei muuta nykyisen seminaarin papin tehtävää ortodoksisen sotilaspapiston johtavana yhteyspappina. Tehtävää hoidetaan piispainkokouksen 3/2025 (41 §) hyväksymien toimintaohjeiden mukaisesti arkkipiispan alaisuudessa.

Päätös: Esityksen mukaan.

Arkkipiispa Elian esitys

Kirkon papiston osallistuminen samaa sukupuolta olevien vihkimiseen

Tausta: Piispainkokous 3/2026 (46 §) keskusteli tilanteesta, jossa papiston jäsen kutsutaan osallistumaan samaa sukupuolta olevan pariskunnan vihkimiseen tai siunaamiseen Suomen evankelisluterilaisessa kirkossa, ja totesi silloin, että asiaa koskevaa ohjeistusta valmistellaan tulevaan kokoukseen.

Perustelu: Piispainkokous kiinnittää huomiota siihen, että papit elävät perheissä ja yhteisöissä, joissa samaa sukupuolta olevat parit ovat lapsia, sisaruksia, ystäviä ja seurakuntalaisia. Kutsu heidän juhlaansa on luottamuksen osoitus, ja siihen vastaaminen vaatii sekä uskollisuutta kirkon opetukselle että lempeyttä ihmistä kohtaan.

Piispainkokous korostaa, ettei annettava ohje arvioi toisen kirkon ratkaisuja eikä ota kantaa yhteiskunnan avioliittolainsäädäntöön. Se rajautuu siihen, miten ortodoksisen kirkon vihitty palvelija toimii tilanteissa, joissa hänen läsnäolonsa ymmärretään kirkon edustukseksi.

Ortodoksisen kirkon ymmärryksen mukaan vihitty palvelija ei ole jumalanpalveluksessa yksityishenkilö. Kun hän käyttää liturgiseen puvustoon kuuluvia vaatteita, lukee rukouksia tai lausuu siunauksen, hän toimii kirkon nimissä ja hänen läsnäolonsa ymmärretään kirkon hyväksynnäksi.

Siksi ortodoksisen papin osallistuminen samaa sukupuolta olevan parin vihkimiseen tai siunaamiseen antaisi ymmärtää, että ortodoksinen kirkko tunnustaa liiton avioliitoksi tai siunaa sen. Tätä kirkko ei voi tehdä, eikä yksittäinen pappi voi tehdä sitä kirkon puolesta, vaikka hänen vaikuttimenaan olisi aito myötätunto ja ystävyys.

Piispainkokous painottaa, ettei ratkaisua voida perustella *oikonomia*-käsitteellä, joka tarkoittaa kirkon perinteessä piispan paimenellista harkintavaltaa ja laupeutta yksittäisen ihmisen sielunhoidossa. Sen nojalla kirkko on esimerkiksi lieventänyt katumusrangaistuksia ja sallinut toisen avioliiton. Oikonomia koskee kuitenkin aina konkreettista ihmistä ja tilannetta, eikä sen avulla voida luoda uutta yleistä käytäntöä tai muuttaa sitä, mitä mysteeri on, eikä tehdä kirkon julkisesta liturgisesta todistuksesta epäselvää.

Kyse ei ole siitä, että pappi asettuisi kenenkään tuomariksi. Hän ei vain voi antaa kirkon nimissä sitä, mitä kirkko ei itse anna. Rehellinen pidättyminen on lopulta kunnioittavampaa kuin ele, joka lupaisi yhteyttä, jota ei ole.

Päätösesitys:

1. Papiston jäsen ei toimita eikä avusta samaa sukupuolta olevan parin vihkimisessä tai siunaamisessa toisissa kirkkokunnissa. Hän ei lue rukouksia, lausu siunausta, pidä puhetta eikä muuten osallistu toimitukseen liturgisessa tehtävässä.
2. Papiston jäsen ei ole läsnä toimituksessa liturgisissa vaatteissa eikä papin asussa. Hänen nimeään tai arvonimeään ei käytetä toimituksen ohjelmassa eikä siihen liittyvässä viestinnässä.

Piispainkokous pyytää papistoa noudattamaan näitä rajoja. Kieltäytyminen toimituksesta ei ole kieltäytymistä ihmisestä.

Kristus ei kohdannut ketään tapauksena vaan aina persoonana. Apostolin kehoitus puhua totuutta rakkaudessa (Ef. 4:15) muistuttaa, etteivät kirkon totuus ja laupeus ole toistensa vastakohtia. Pappi palvelee molempia parhaiten, kun hän pysyy uskollisena alttarille ja avoimena ihmiselle.

Päätös: Esityksen mukaan.

Arkkipiispa Elian esitys

59

Ylidiakoni Andreas Salmisen kanoninen asema (Liitteet 1–2)

Osittain salassa pidettävä. Tietosuoja laki (1050/2018) 4 § 1 momentti kohta 1 ja Julkl. 24 § 1 momentti kohta 32.

Tausta: [...]

Päätösesitys: Piispainkokous päättää, ettei tapahtunut muutos Andreas Salmisen siviilisäädystä vaikuta hänen kanoniseen asemaansa kirkon diakonina.

Päätös: Esityksen mukaan.

Metropoliitta Arsenin esitys

60

Suitsutus ja terveydelliset oireet

Tausta: Esitän piispainkokouksen pohdittavaksi, millaisia liturgisia lievennyksiä jumalanpalveluksissa käytettävään suitsutukseen voidaan tehdä silloin, kun seurakunnan työntekijälle aiheutuu suitsutuksesta terveydellisiä oireita. Oireiden taustalla voivat periaatteessa olla esimerkiksi suitsutuspihka, hiilen palamisesta syntyvät aineet, savu tai muut kirkkotilassa esiintyvät altisteet, kuten palavat tuohukset.

Seurakunnat tarvitsevat selkeän liturgisen ohjeen siitä, millaisia järjestelyjä voidaan terveydellisistä syistä toteuttaa, missä kulkevat järjestelyjen liturgiset rajat, millä edellytyksillä suitsutusta voidaan vähentää tai jättää pois sekä miten työntekijän altistumista suitsutussavulle voidaan vähentää siten, että jumalanpalvelus toimitetaan edelleen ortodoksisen tradition mukaisesti. Piispainkokouksen kannanotto auttaisi seurakuntia arvioimaan yhdessä työterveyshuollon kanssa, millaiset työjärjestelyt ovat terveydellisesti tarpeellisia ja liturgisesti mahdollisia.

Ohjeistuksen valmistelua varten pyydetään piispainkokouksen näkemystä erityisesti seuraaviin kysymyksiin:

1. Voidaanko terveydellisistä syistä vähentää suitsutuskertojen määrää tai käytettävän suitsutuspihkan määrää? Missä määrin tällainen lievennys on liturgisesti mahdollinen?
2. Voidaanko joissakin tilanteissa käyttää suitsutusastiassa pelkästään hiiltä ilman suitsutuspihkaa? Onko tällaisella menettelyllä liturgista merkitystä tai perustetta?
3. Voidaanko normaalisti suitsutuksen sisältävä liturginen kohta toimittaa suitsutusastialla, jossa ei ole hiiltä eikä suitsutuspihkaa? Vai onko tällöin asianmukaisempaa jättää suitsuttaminen kokonaan toimittamatta?

4. Voidaanko suitsutus terveydellisistä syistä jättää kokonaan pois tietyissä jumalanpalveluksissa tai niiden yksittäisissä kohdissa? Jos voidaan, koskeeko tämä kaikkia suitsutuksia vai onko jumalanpalveluksessa sellaisia suitsutuksia, joista ei liturgisesti tulisi luopua?
5. Mitä muita liturgisesti hyväksyttäviä järjestelyjä voidaan käyttää työntekijän altistumisen vähentämiseksi? Voidaanko esimerkiksi työntekijän työpistettä, suitsutuksen määrää, ajankohtaa, sijoittumista tai suitsuttamisen tapaa muuttaa?

Lisäksi tarvitaan piispainkokouksen kannanotto siihen, millaista terveydellistä selvitystä seurakunnalta edellytetään ennen suitsutukseen tehtäviä muutoksia. Erityisesti tulee ottaa kantaa siihen, riittääkö suitsutuksesta luopumiseen tai sen merkittävään rajoittamiseen työterveyden yleislääkärin lausunto, joka on annettu työntekijän omasta pyynnöstä ilman asian laajempaa selvittämistä, vai tulisiko ennen pysyvämpiä liturgisia tai työjärjestelyjä tehdä tarkempi työterveyshuollollinen arvio oireiden syistä, altistumisen määrästä ja mahdollisista vaihtoehtoisista järjestelyistä?

Mikäli työterveyshuollon tutkimuksissa myöhemmin todetaan tarve pysyville työjärjestelyille, piispainkokouksen näkemys auttaisi seurakuntaa ja työterveyshuoltoa arvioimaan yhdessä, millaisia terveydellisiä järjestelyjä voidaan toteuttaa niin, että samalla säilytetään ortodoksisen jumalanpalveluksen liturgisesti asianmukainen toimittaminen. Piispainkokouksen lausunto voitaisiin tarvittaessa toimittaa myös työterveyshuollolle osaksi työntekijän työkyvyn, altistumisen ja mahdollisten työjärjestelyjen arviointia

Päätösesitys: Piispainkokous keskustelee esityksestä ja tekee tarvittavat päätökset asian jatkokäsittelystä.

Päätös: Asia selvitetään arkkipiispan kanslian toimesta, minkä jälkeen asiaan palataan.

Keskusteltavat asiat

61

Tulevia kirkolliskokousedustajien vaaleja varten piispojen olisi hyvä keskustella papiston ja kanttoreiden listasta etukäteen ja mahdolliset kanoniset siirrot tulisi tehdä hyvissä ajoin.

Tiedoksi tulevat asiat (Liite 3)

62

Apulaisprofessori ja teologian osaston johtaja Suvi-Maria Saarelainen, yliopistonlehtori ja teologian osaston varajohtaja Joonas Salminen, professori Pekka Metso sekä apulaisprofessori Maria Takala-Roszczenko Itä-Suomen yliopistosta ovat 24.9.2026 osoittaneet piispainkokoukselle kirjeen ”Selvityspyyntö koskien piispallisen kanonisen toimivallan käyttöä”.

Kirje merkitään vastaanotetuksi.

Kokouksen päättäminen

63

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 16:32.

Aika ja paikka alussa mainitut.

Elia

Helsingin ja koko Suomen arkkipiispa

Mikael Sundkvist

Piispainkokouksen sihteeri